

Journal of
Sport Management and Development

Vol 13, Iss 2, Serial No 38
DOI: [10.22124/jsmd.2023.23410.2749](https://doi.org/10.22124/jsmd.2023.23410.2749)

Research Paper

**Identifying the Effective Factors on the Implementation of Sports Rights
Based On the Civil Liability of Sport Clubs**

Mohammadi Omar ¹, Veisi Korosh ^{*2}, Yektayar Mozafar ³, Rohi Ebad ⁴

Received: May 24, 2022

Accepted: Jan 24, 2023

Abstract

Objective: The aim of this study was to identify the factors affecting the Implementation of sports rights based on clubs' civil liability

Methodology: The research method was a systematic exploratory study with a thematic analysis approach. Data were collected through several methods such as interviews, library study and document review. The statistical population of this section included two human resources and information resources (scientific resources, documentary and library resources). The human part of the statistical community includes university professors and researchers (sports law, sports management, law, etc.) and legal experts in sports, managers of sports clubs who were interviewed. Qualitative sampling was theoretical and judgmental (based on criteria such as specialty, job category, work history, etc.) (17 Participants). The validity of the library study transcript and interview tools was first assessed using expert opinion. Then, through validation methods, coding and agreement of the correctors (kappa coefficient) were examined.

Results: Findings showed that the contexts and contexts (legal environment of sports management, legal system of sports management, legal management of sports management and legal development of sports management are effective indicators.

Conclusion: According to the results, the development of the environment and legal system in sports clubs, and paying attention to these indicators will lead to the institutionalization of sports rights based on civil responsibility.

Keywords: Implementation, Sports Law, Civil Liability, Sport Club.

1. PhD student, Department of Physical Education and Sports Sciences, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sports Sciences, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

3. Associate Professor, Department of Physical Education and Sports Sciences, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

4. Assistant Professor of International Law, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

* Corresponding author's e-mail address: koroshveisi@yahoo.com

Cite this article: Mohammadi, O., Veisi, K., Yektayar, M., and Rohi, E. (2024). Identifying the effective factors on the Implementation of sports rights based on the civil liability of sport clubs. *Journal of Sport Management and Development*, 13 (38), 171-193.

DOI: <http://doi.org/10.22124/jsmd.2023.23410.2749>

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

Since the beginning of human life, sports and sports activities have always been a companion and companion of man. By looking at the history of human civilization, we realize that the emergence of sports cannot be attributed to a specific era and date. But sometimes the scenes of sports competitions, sports practices and the resulting conflicts have always brought injuries that happen unintentionally or due to the decline of moral obligations and sportsman's mistakes. The legislator is also aware of these risks and It has taken into consideration the injuries and has stipulated in Article 158 of the Islamic Republic of Iran: sports operations and accidents resulting from them, provided that the cause of the accidents is not a violation of the regulations related to that sport and these regulations are not contrary to Sharia standards, they will not be criminally responsible, but civil liability is still in place

Methodology

The research method was a systematic exploratory study with thematic analysis approach. Data collection was done by several methods such as interview, case study and document review. The statistical population of this department included two human resources and information resources (scientific, documentary and library resources). The human part of the statistical population includes expert professors and researchers of universities (sports law, sports management, law, etc.) and legal experts in sports, managers of sports clubs who were interviewed. Sampling was theoretical and judgmental (based on criteria such as expertise, job category, job history, etc.) (17 people). Information sources also included library and scientific sources, executive and legal reports and documents, and media sources and archives. The statistical sample of this section includes 46 copies based on reaching the theoretical saturation of the research framework and was selected using the theoretical and judgmental sampling method. Research tools included library study and interview. At first, library studies are conducted to check the current status of all the documents related to the research topic. Use methods and practices such as reviewing documents and documents (document mining), analyzing the research done, generating information and describing the desired situation. Then, after extracting the initial list of indicators, an exploratory interview was used to complete and develop the framework. The validity of the transcript of the library study and the interview tool was first evaluated using experts'

opinions. Then, it was checked through the validity methods of coding and the agreement of the correctors (Kappa coefficient, etc.). In addition, after conducting each interview, the pattern obtained up to that stage was presented and if the interviewee had any points regarding the pattern, it was discussed. This work was done after conducting the interview so that the interview would be free of any preconceptions and orientation. Since the reliability component refers to the extent of reproducibility of the research findings and in conducting qualitative studies, the researcher interprets the subject under study. At the same time as the data was collected, the work of analyzing them in three stages of coding also started. After extracting the codes, they are classified; Constant comparison reveals the differences and similarities between these codes; The classes are separated or merged so that the theory is formed in the process of this process. Available sources and texts are also used in the theory completion process. The work of collecting data continued until the researcher made sure that the continuation of the work did not add anything new to his knowledge. After conducting 17 interviews over a period of six months, the data analysis indicated that no new data was added to the previous data; Because a high percentage of the data extracted from the last interviews was repeated. Therefore, upon reaching the theoretical saturation limit, the interviews were ended. In the table below, the characteristics of the statistical sample can be seen in the qualitative part of the research.

Results

In this section, first, the studied samples were evaluated in terms of demographics. The results showed that the highest frequency with the number of 191 people, which constitutes 60.1% of the sample, were male respondents and the rest were female. Due to the fact that people of different ages responded to the questionnaire, they were divided into 5 age groups. The frequency and frequency percentage of each age group were reported below. The highest frequency is related to the age group of 21 to 35 years, with the frequency of 98 people, 30.8% of the sample, and the age groups less than 25 years with the frequency of 53 people, 16.6% of the statistical sample. have given The highest frequency with the number of 129 people, which constitutes 40.6 percent of the sample, is the undergraduate study group, and the lowest frequency is related to the doctoral study group with the frequency of 39 people, which constitutes 12.2 percent of the statistical sample. The highest frequency with the number of 171 people, which constitutes 53.8% of the sample, were respondents with non-physical education and the rest have physical education. The highest frequency

is related to 1 to 5 years of service history, with a frequency of 108 people, 33.9% of the sample, and service experience of more than 10 years with 29 people, 12.3%, has the lowest frequency. Findings showed that the contexts and contexts (legal environment of sports management, legal system of sports management, legal management of sports management and legal development of sports management are effective indicators.

Discussion and Conclusion

The theme of platforms and contexts (legal environment of sports club ownership) including perspectives; Legal context and civil responsibility of sports, legal assumptions and civil responsibility in sports, legal considerations and requirements, civil responsibility in sports and challenges and legal issues and civil responsibility in sports. The legal context and civil responsibility of sports including dimensions; The cultural context of sports law and civil responsibility is the background and legal experiences of sports and the legal norms of the market and business. Legal assumptions and civil responsibility in sports including dimensions; The legal assumptions of business and sports market and the assumptions of customer and consumer rights. Considerations and legal requirements and civil responsibility in sports including dimensions; The considerations of the market and the consumer society and the considerations of the club and business. These findings are consistent with the results of (Fahimi, 2011). (Shaabanimoghaddam et al, (2016) is consistent. Law is a broad science that includes all aspects of human life, and the discussion of responsibility is one of the main topics of legal science, and it covers all aspects of human life, including the field of sports, which Many people are active in this field. Sports is inseparable from an accident, and in the event of an accident, there is a possibility of damages for all persons' subject to the rights of sports, and this issue causes all kinds of liability lawsuits, including civil liability, against the cause of the damage. It is a judicial authority that includes issues and theories, in fact, the responsibility wants to determine the cause of the damage by covering all aspects of human life, restore the right of the damaged person, and on this basis, no damage should be done. remain uncompensated. A suggestion is related to improving the legal literacy of people. For this, public education and legal literacy and civil responsibility to the customers and media audiences of sports clubs can be put on the agenda of clubs and related organizations, and sports law consulting and training services can be provided to managers, coaches and personnel of sports clubs. Another suggestion of this professor is about culture building. In this regard, it is suggested to understand the values of rule of law and civil

responsibility to club managers and coaches through media promotion in sports law issues and emphasizing innovation in the methods of public education of sports law. Finally, it is suggested to use the integration of activities and legal affairs related to club ownership and the sports service industry to communicate between legal authorities related to the issues of club ownership and the sports service industry, and to carry out multi-organizational networking in adapting the legal environment of sports club ownership.

Keywords: Implementation, Sports Law, Civil Liability, Sport Club.

References

- Aghaee Nia, H. (2022). Sport Law. Tehran: Mizan Publication [Persian].
- Fahimi, A. (2011). Civil and disciplinary liability of sports clubs and institutions in the laws of Iran and European countries. Master's thesis in private law. Faculty of Electronic Education, University of Qom [Persian].
- Fairley, S., Snyder, K., Kellett, P., and Hill, B. (2013). When professional athletes change sports: Sport development, sanctity of contract, and restraint of trade in the NRL. *Sport Management Review*, (16), 111-119.
- Feiz, Z. (2018). Sporting behavior and moral responsibility, civil rights of both athletes and lawyers. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 5(3), 105-116. doi: 10.30473/fmss.2018.4682 [Persian].
- Kleef, R.H.C.van (2016). Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports organizations and civil law. Doctoral Thesis of Leiden University.
- Kraljic, S., Sepec, M., & Drnovsek, K. (2020). Developments of sports law in the Republic of Slovenia. *Zb. Radova*, 57(2), 287.
- Mandalizadeh, Z., & Honari, H. (2011). An Investigation of the Factors Affecting Entrepreneurship in Sport: As an Interdisciplinary Area. *Interdisciplinary Studies in Humanities*, 2(2), 113-136 [Persian].
- Rezaei Nejad, H., & Rezaei Nejad, A. (2016). A Comparative Research on Foundations of Tort Liability of Athletics. *Law Quarterly*, 46(4), 513-532 [Persian].
- Rostamian, A. (2012). Civil responsibility of the operators of sports facilities. Master's thesis in private law, University of Tehran, Kish International Campus [Persian].
- Shabani Moghaddam, K., Zokaei, H., & Hassan Zadeh, M. (2016). Identifying and Prioritizing the Barriers and Solutions of Sports Laws in Iran. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 15(34), 9-20 [Persian].
- Yousefi Sadeghloo, A., & Nasir, M. (2018). The basis of the civil responsibility of athletes in front of the subjects of sports rights. *Journal of Law and Politics*. 14(4), 117-140 [Persian].

فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش

سال سیزدهم، شماره دوم، پیاپی ۳۸

شناسه دیجیتالی: [10.22124/jsmd.2023.23410.2749](https://doi.org/10.22124/jsmd.2023.23410.2749)

مقاله پژوهشی

شناسایی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی

عمر محمدی^۱، کوروش ویسی^{۲*}، مظفر یکتاپار^۲، عباد روحی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌ها انجام شد.

روش‌شناسی: روش تحقیق از نوع مطالعه اکتشافی نظام‌مند با رویکرد تحلیل مضمون (تماتیک) استفاده شد. گردآوری داده‌ها به روش‌های متعددی مانند مصاحبه، مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی اسناد انجام گرفت. بخش انسانی جامعه آماری شامل اساتید و پژوهشگران خبره دانشگاه‌ها (حقوق ورزشی، مدیریت ورزشی، حقوق، و...) و کارشناسان حقوقی در ورزش، مدیران باشگاه‌های ورزشی بود که مورد مصاحبه قرار گرفتند. نمونه‌گیری در بخش کیفی به روش نظری و از نوع قضاوتی (بر مبنای معیارهایی مانند تخصص، رده شغلی، سابقه شغلی و...) بود (۱۷ نفر). روایی رونوشت مطالعه کتابخانه‌ای و ابزار مصاحبه ابتدا با استفاده از نظر متخصصان ارزیابی گردید. سپس از طریق روش‌های روایی کدگذاری و توافق مصححان (ضریب کاپا)، بررسی شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بسترها و زمینه‌ها (محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی، سیستم حقوقی باشگاه‌داری ورزشی، مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی و توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی عوامل مؤثر هستند. نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج، توسعه محیط و سیستم حقوقی در باشگاه‌های ورزشی، و توجه به این شاخص‌ها باعث نهادینه شدن حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی خواهد شد.

واژه‌های کلیدی: پیاده‌سازی، حقوق ورزشی، مسئولیت مدنی، باشگاه‌های ورزشی.

۱. دانشجوی دکتری، گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
  ۲. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران (نویسنده مسئول).
  ۳. دانشیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
  ۴. استادیار گروه حقوق، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
- * نشانی الکترونیک نویسندهٔ مسئول: koroshveisi@yahoo.com

استناد: محمدی، عمر؛ ویسی، کوروش؛ یکتاپار، مظفر و روحی، عباد. (۱۴۰۳). تحلیل توسعه‌یافتگی منابع انسانی رشته بدمینتون در ایران. مدیریت و توسعه ورزش، ۲ (۳۸)، ۱۷۱-۱۹۳.

DOI: <http://doi.org/10.22124/jsmd.2023.23410.2749>

مقدمه

آسیب‌هایی به همراه داشته است که ناخواسته و یا به جهت افول تعهدات اخلاقی و خطای ورزشکاری رخ می‌دهد قانون‌گذار نیز این خطرات و آسیب‌ها را مدنظر داشته و در بند ۱ ماده ۱۵۸ ق.م.ا مقرر داشته است: عملیات ورزشی و حوادث ناشی از آن، مشروط به اینکه سبب حوادث، نقض مقررات مربوط به آن ورزش باشد و این مقررات هم مغایر موازین شرعی نباشد، مسئولیت کیفری نخواهند داشت، ولی مسئولیت مدنی همچنان برقرار است (Kashef and Sheydaei, 2018).

امروزه حقوق مسئولیت مدنی به سرعت در مسیر فربه شدن قرار گرفته است. این گسترش حقوق مسئولیت مدنی با انشقاق بخش‌هایی از آن، به نضج‌گیری نظام‌های خاص جزئی‌تر و با قابلیت بررسی متمرکز و دقیق‌تر انجامیده است. با این همه، قواعد این شاخه از حقوق در برخی موارد چنان منقطع می‌شوند که از کنار بعضی خسارت‌ها بدون جبران می‌گذرند. در واقع، برخی فعالیت‌ها در ساحت اجتماع که سرآمد آن‌ها را باید فعالیت ورزشی دانست، از یک سو، همواره آسیب‌ها را در خود دارند و از سوی دیگر چنان ارزش اجتماعی و اخلاقی و البته امروزه مالی، پیدا کرده‌اند که قواعد مسئولیت را به انطباق با خود وادار می‌سازند تا حقوق مسئولیت مدنی از شعار جبران همه خسارت‌ها دست بکشد (Rezaei Nejad & Rezaei Nejad, 2016).

اگرچه به علت وجود حوادث و اتفاقات، تمامی افراد شاغل و فعال در ورزش و خانواده‌هایشان باید در گام اول ورود به عرصه ورزش بپذیرند که احتمال بروز خطر در این میادین و مکان‌ها وجود دارد و پس از آن پا به عرصه فعالیت در

ورزش و فعالیت‌های ورزشی، از آغاز حیات بشری، همواره همراه و همزاد انسان بوده است. با نگاهی به تاریخ تمدن بشری در می‌یابیم که پیدایش ورزش را نمی‌توان به دوران و تاریخ معینی نسبت داد. چه اینکه حرکتی و جنبش، به عنوان پایه‌های ایجاد رشته‌های مختلف ورزشی، همواره به عنوان یک نیاز اساسی بشر برای تأمین زندگی بوده است (Jalilian & Roomiani, 2018).

امروزه ورزش، به عنوان فعالیت جاری فردی و اجتماعی، خود دارای قلمرو وسیعی است و وجود انواع رشته‌های ورزشی مؤید این مسأله است، ضمن این‌که هر کدام از این رشته‌ها، خود می‌توانند دسته‌بندی‌های دیگری (همانند فوتبال داخل سالن و روی چمن) داشته باشند؛ افزون بر این طیف افرادی که در این حیطه فعالیت می‌کنند نیز بسیار زیاد است، بازیکنان، مربیان، داوران، تماشاگران، سرپرستان تیم‌ها و غیره هر کدام، به نوعی در داخل این مجموعه قرار می‌گیرند. ورزش با حوادث عمده‌ای روبرو است. منظور از حوادث ورزش، تمامی بی‌مبالاتی‌ها و جرائم و شبه‌جرائم و تخلفاتی هستند که توسط ورزشکاران، معلمین، مربیان، مدیران، ... و امثال آن‌ها به طور مستقیم یا غیرمستقیم در رابطه با ورزش انجام می‌گیرد (Aghaeenia, 2022). ایراد ضرب و جرح، به عنوان طبیعی‌ترین و معمولی‌ترین علل دعاوی موجود در عرصه ورزش است که برحسب درجه و نوع آن، درد، آسیب یا نقصان را به دنبال دارد (Rezaei Nejad & Rezaei Nejad, 2016). اما گاهی صحنه‌های رقابت‌های ورزشی، تمرینات ورزشی و درگیری‌های ناشی از آن همواره

ورزش از حادثه تفکیک‌ناپذیر است و در صورت وقوع حادثه امکان ایراد خسارات برای تمامی اشخاص موضوع حقوق ورزش وجود دارد و همین موضوع موجب طرح انواع دعاوی مسئولیت، از جمله مسئولیت مدنی بر علیه عامل ورود زیان در مراجع قضایی می‌گردد که مسائل و نظریه‌هایی را در بر می‌گیرد، در واقع مسئولیت می‌خواهد با در برگرفتن تمامی ابعاد زندگی انسان عامل ورود زیان را مشخص نماید، حق زیان دیده را به او بازگرداند و بر این اساس هیچ ضرری نباید جبران نشده باقی بماند (Yousefi Sadeghloo & Nasir, 2018). به طور کلی، نه ورزش و نه امکان ورزشی اصولاً وسیله‌ای برای مصونیت ورزشکار متخلف نیست. منتها رعایت مقررات ورزشی در هر رشته ورزشی الزامی می‌باشد و اگر عملیات ورزشی بر خلاف قوانین و مقررات آن رشته ورزشی باشد مرتکب نمی‌تواند از امتیازات این ماده بهره‌بردار و چنانچه در اثر نقض مقررات حادثه‌ای رخ دهد جرم می‌باشد و ورزشکار متخلف بر حسب شدت و ضعف مجازات خواهد شد (Rostamian, 2012).

در خصوص عنوان پژوهش، پیشینه‌های داخلی و خارجی موجود می‌باشد که به بررسی خلاصه‌ای از آن‌ها می‌پردازیم. Fahimi (2011) طی انجام مطالعه‌ای با عنوان «مسئولیت مدنی و انتظامی باشگاه‌ها و مؤسسات ورزشی در حقوق ایران و کشورهای اروپایی» بیان کرد که باشگاه‌های ورزشی مانند سایر اشخاص حقوقی دارای حقوق و تکالیفی بوده که عدم انجام این حقوق و تکالیف - اعم از قراردادی یا قانونی - ممکن است حسب مورد موجب مسئولیت مدنی باشگاه‌ها گردد. مهم‌ترین وظیفه باشگاه‌های ورزشی رعایت تعهدات ایمنی باشگاه می‌باشد.

ورزش بگذارند؛ اما همه مدیران، مربیان و دست‌اندرکاران مجموعه‌ها و رویدادهای ورزشی در برابر کنترل، پیشگیری و ممانعت از بروز حوادث و اتفاقات در ورزش نیز مسئول بوده و موظف‌اند محیطی امن و عاری از هرگونه خطر و پیشامدی را ایجاد کنند که در آن همگان بتوانند به دور از صدمات به فعالیت‌های ورزشی بپردازند (Kashef and Sheydaei, 2018). لذا یکی از ارکان اساسی توسعه ورزشی هر کشور، توسعه نظام حقوقی آن است (Shaabanimoghaddam et al, 2016). مفهوم حقوق ورزشی عبارت است از مجموعه عوامل مؤثر در تنظیم روابط حقوقی جامعه ورزش (Fairley et al, 2013). وقتی از واژه مسئولیت نام می‌بریم، منظور و رفتاری است که شخص مرتکب می‌شود و هر لطمه و زبانی را به دیگران وارد می‌آورد و به موجب آن، مسئولیت قانون برای جبران این خسارت پیدا می‌کند. بطور کلی، در هر مورد که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد، گفته می‌شود که در برابر وی مسئولیت مدنی دارد. حال چنانچه این رفتار شخص، به موجب قانون، عنوان جرم را داشته باشد و مجازاتی برای آن تعیین شده باشد، می‌گوییم وی مسئولیت کیفری دارد. عنصری که موجب تفکیک این دو نوع مسئولیت می‌شود، علاوه بر آیین دادرسی، قلمرو، هدف، ... عنصر عمد و سوء نیت است. بدین معنا که مسئولیت کیفری به طور معمول، ناشی از یک عمدی است، در حالی که غالب مسئولیت‌های مدنی ناشی از مبالاتی است و این امر، به خوبی نشان می‌دهد که در امور مدنی، به نتیجه کار زیان‌بخش، پیش از محرک عامل توجه می‌شود (Katoozian, 2022).

کردند و بیان کردند این تعادل را می‌توان با برخورد عادلانه با مقررات مجاز مسئولیت مدنی برای حوادث ورزشی و به رسمیت شناختن مشروعیت این مقررات بدون کنترل مورد نیاز با ماهیت فعالیت‌های ورزشی، ایجاد کرد. Kraljić et al (2020) پژوهشی با عنوان «تحوالات قوانین ورزشی در جمهوری اسلونی» انجام دادند که نویسندگان طی آن به موضوع توسعه قانون ورزش در جمهوری اسلونی چه از منظر تاریخی و چه از نظر تحلیلی پرداختند. محققین ادعان داشتند اخیراً یک قانون جدید ورزشی در اسلونی به منظور جایگزین کردن قانون ورزشی قبلی و تا حدودی منسوخ شده به تصویب رسیده است که این قانون چارچوب تنظیم الزامات اساسی برای سازمان و اجرای فعالیت‌های ورزشی را در برمی‌گیرد. همچنین Soori et al, (2023) پژوهشی با عنوان «طراحی الگوی توسعه حقوقی ورزش ایران» عنوان کردند که توجه به عوامل آموزشی- علمی، سیستم اجرایی حقوقی، فرهنگ‌سازی و توانمندسازی نیروی متخصص انسانی می‌تواند به پیامدهای مطلوب توسعه‌های حقوقی در ورزش بیانجامد.

در پایان باید گفت از دلایل پرداختن به پژوهش در حیطه حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی، کمبود قوانین مرتبط و متناسب با مسائل فعالان حوزه‌ی ورزش در کشور می‌باشد. در حقوق ایران، آن چه مسلم است که در خصوص فعالیت‌های ورزشی و تخلفات و جرائم ارتکاب‌یافته در این عرصه، به شدت با خلأ قانونی مواجه هستیم (Jalilian&Roomiani, 2018). اهمیت مسائل حقوقی در جامعه ورزش خصوصاً در وضعیت کنونی به خودی خود مبرهن است چرا که حقوق ورزشی دارای اهداف بسیار مهمی

(Amlashi (2011) در تحقیق خود با عنوان «وضعیت حقوق (مسئولیت مدنی) ورزشی در ایران» با تأکید بر رشته ورزشی فوتبال، ضمن تأکید بر بازنگری در قوانین و به دنبال آن اجرای دقیق قانون، بیان داشته که عدم آگاهی از مسئولیت توسط همه کسانی که به نوعی با فوتبال مرتبط هستند، سبب شده تا هر سال آمار تخلفات و عدول از قوانین، بالا برود. بنابراین برگزاری کلاس‌های آموزش حقوق ورزشی و به دنبال آن اعطای مدارک مربوطه و لزوم داشتن این مدارک جهت شرکت در بازی‌ها، بازبینی قوانین موجود جهت جلوگیری از اثرات منفی بر روح و جسم ورزشکاران، اطلاع‌رسانی دقیق از مفاد مقررات فوتبال و کمیته‌های انضباطی مربوطه، توجه به هدف به جای وسیله، حذف بازیکنان مریبان و داوران که نسبت به مسئولیت‌های محوله عدول می‌کنند و یا حداقل نزول رده مشارکت در لیگ‌ها برای خاطیان را به عنوان راهکار پیشنهاد کرده است.

(Shaabanimoghaddam et al, (2016) پژوهشی با عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی موانع و راهکارهای توسعه حقوق ورزشی در ایران» انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که در بخش موانع، اصلی‌ترین ابعاد را به ترتیب موانع علمی- آموزشی، موانع قانونی- حقوقی و موانع نیروی انسانی و در بخش راهکارها، اصلی‌ترین راهکارهای توسعه حقوق ورزشی را به ترتیب راهکار نیروی انسانی، راهکار علمی- آموزشی و راهکار قانونی- حقوقی برشمردند. (Jawani & Zubaidi (2016) پژوهشی با عنوان «مسئولیت مدنی برای حوادث ورزشی» انجام دادند. آن‌ها ضرورت رسیدن به تعادل واقعی و مؤثر بین مبنای ایجاد مسئولیت و محدودیت‌هایی که از آن جلوگیری می‌کند را تأکید

جلوگیری از وقوع حادثه و یا براءت از مسئولیت در صورت تحقق آن، برای همه اهالی ورزش به نحو ملموسی احساس می‌شود (Feiz, 2018). لذا توسعه مفاهیم حقوق ورزشی در کشور از ضروریات است. متأسفانه در کشور ما بهای چندانی به مسائل حقوقی در حوزه‌ی ورزش و رسیدگی دقیق به مسئولیت‌های مدنی ورزشکاران داده نشده است. رشد ورزش تجاری و توسعه باشگاه‌های خصوصی، راه‌اندازی لیگ‌های معتبر ورزشی، قراردادهای مالی کلان با بازیکنان، مربیان و داوران، بروز حوادث ناشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی برای ورزشکاران و سایر نیروها و برگزاری مداوم مسابقات و عدم وجود نیروهای متخصص در حل مسائل و مشکلات ناشی از حوادث ورزشی نشان می‌دهد کشور در وضعیت مطلوبی قرار ندارد (Mandalizadeh & Honari (2011) و توسعه حقوق ورزشی و نهادینه‌سازی آن در جامعه ورزشی کشور از مسائل مهم و قابل توجه دنیای ورزش کشور محسوب می‌شود. از سوی دیگر، بررسی چالش‌های موجود برای توسعه و نهادینه‌سازی حقوق ورزشی از اهمیت بالایی برخوردار است که می‌تواند راهکارهای اثربخشی در اختیار متخصصان حقوقی و ورزشی قرار دهد. بنابراین هدف از اجرای این تحقیق شناسایی عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از نوع مطالعه اکتشافی نظام‌مند با رویکرد تحلیل مضمون (تماتیک) استفاده شد. گردآوری داده‌ها به روش‌های متعددی مانند مصاحبه، مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی اسناد

همچون مواردی که در ادامه ذکر شده‌اند می‌باشند؛ اهدافی از جمله: پیشگیری از تخلف‌ها و بروز حوادث ورزشی از طریق آگاهی دادن به فعالان عرصه ورزش در مورد پیامدهای حقوقی تخلف‌ها و حوادث ورزشی؛ اعمال و اجرای حق بر پایه موازین حقوقی در مواردی که حادثه ورزشی حقی را ایجاد کرده است؛ کمک به برقراری و حفظ نظم و انضباط در فعالیت‌های ورزشی؛ تبیین قلمرو وظایف و اختیارات مربیان، معلمان و مدیران ورزشی از منظر حقوقی؛ ارائه راهکارهای حقوقی در مورد حوادث ورزشی پس از رخداد؛ کمک به فراهم شدن محیطی مناسب برای ورزش در جهت جلب هرچه بیشتر افراد جامعه به ورزش و ایجاد اعتماد در خانواده‌ها به طوری که این اعتماد عامل ترغیب و تشویق فرزندان‌شان به ورزش شود (Adler, 2011). بنابراین در نظر گرفتن مسئولیت مدنی ورزشکاران و به دنبال آن مسائل حقوقی در ورزش، مسئله‌ای دقیق و نیازمند توجه است. رشد سریع و شگفت‌انگیز تیم‌های ورزشی، سرمایه‌گذاری‌های کلان در امر ورزش و نیز بروز مسائل و معضلات جدید در این عرصه، گاه و بیگاه، دولت‌ها را در برخورد با مسائل پیش آمده در این عرصه دچار سرگردانی نموده و دشواری‌هایی را در زمینه‌های مختلف موجب شده است. یکی از مباحث و مسائل پیچیده‌ای که به ویژه در سال‌های اخیر اندیشمندان و فرهیختگان حقوقی را به تکاپو در عرصه‌های علمی وا داشته است، انواع مسئولیت‌های فعالان در عرصه‌های ورزشی است (Jalilian & Roomiani, 2018). بنابراین با توجه به این که حادثه از ارزش اصولاً تفکیک‌ناپذیر و غیرقابل اجتناب است و همچنین کثرت حوادث ورزشی، ضرورت اطلاع از قواعد حقوقی به منظور اتخاذ تدابیر لازم برای

انجام گرفت. جامعه آماری این بخش شامل دو منابع انسانی و منابع اطلاعاتی (منابع علمی، اسنادی و کتابخانه‌ای) بود. بخش انسانی جامعه آماری شامل اساتید و پژوهشگران خبره دانشگاه‌ها (حقوق ورزشی، مدیریت ورزشی، حقوق، و ...) و کارشناسان حقوقی در ورزش، مدیران باشگاه‌های ورزشی می‌باشند که مورد مصاحبه قرار گرفتند. نمونه‌گیری به روش نظری و از نوع قضاوتی (بر مبنای معیارهایی مانند تخصص، رده شغلی، سابقه شغلی و ...) بود (۱۷ نفر). برآورد تعداد نمونه براساس اشباع نظری مولفه‌های استخراجی پژوهش بود. منابع اطلاعاتی نیز شامل منابع کتابخانه‌ای و علمی، گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی و منابع و آرشیوهای رسانه‌ای بود. نمونه آماری این بخش شامل ۴۶ نسخه براساس رسیدن به اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به روش نمونه‌گیری نظری و از نوع قضاوتی نمونه‌گیری شد. ابزار پژوهش شامل دو ابزار مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه بود. در ابتدا برای بررسی وضعیت موجود تمام اسناد و مدارک مربوط به موضوع پژوهش مطالعات کتابخانه‌ای انجام می‌گیرد. از روش‌ها و شیوه‌هایی مانند بررسی اسناد و مدارک (سند کاوی)، تحلیل تحقیقات انجام شده، تولید اطلاعات و توصیف وضعیت مطلوب استفاده شود. سپس بعد از استخراج فهرست اولیه شاخص‌ها از مصاحبه اکتشافی برای تکمیل و تدوین چارچوب استفاده شد. روایی رونوشت مطالعه کتابخانه‌ای و ابزار مصاحبه ابتدا با استفاده از نظر متخصصان ارزیابی گردید. سپس از طریق روش‌های روایی کدگذاری و توافق مصححان (ضریب کاپا، و ...) بررسی شد. در این پژوهش، با ارائه بازخورد به مصاحبه‌شوندگان و

قراردادن آن‌ها در مسیر پژوهش به طوری که بر نحوه پاسخگویی آن‌ها تأثیر نگذارد، به منظور افزایش روایی درونی اقدام شد. ضمناً پس از انجام هر مصاحبه، الگوی بدست آمده تا آن مرحله ارائه می‌شد و در صورتی که مصاحبه‌شونده نکاتی را نسبت به الگو داشت، مورد بحث قرار می‌داد. این کار پس از انجام مصاحبه انجام می‌شد تا مصاحبه خالی از هر گونه پیش‌فرض و جهت‌گیری انجام شود. از آنجایی که مؤلفه پایایی به گستره تکرارپذیری یافته‌های پژوهش اشاره دارد و در انجام مطالعات کیفی پژوهشگر به تفسیر موضوع مورد مطالعه می‌پردازد. همزمان با گردآوری داده‌ها، کار تحلیل آنها طی سه مرحله کدگذاری نیز شروع شد. پس از استخراج کدها، آن‌ها طبقه‌بندی می‌شوند؛ مقایسه مداوم، تفاوت‌ها و تشابهات بین این کدها را آشکار می‌کند؛ طبقات جدا و یا ادغام می‌گردند تا نظریه در روند این فرآیند شکل گیرد. منابع و متون موجود نیز در روند تکمیل تئوری مورد استفاده قرار می‌گیرند. کار گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه یافت که پژوهشگر اطمینان حاصل کند که ادامه کار چیز تازه‌ای به دانسته‌های او نمی‌افزاید. پس از انجام ۱۷ مصاحبه در طی دوره شش ماه، تحلیل داده‌ها حاکی از اضافه نشدن داده جدید به داده‌های قبلی بود؛ چرا که درصد بالایی از داده‌های مستخرج از مصاحبه‌های آخر تکراری بود. بنابراین، با رسیدن به حد اشباع نظری، به مصاحبه‌ها پایان داده شد. در جدول ۱، مشخصات نمونه آماری در بخش کیفی پژوهش قابل مشاهده است.

جدول ۱. مشخصات نمونه آماری در بخش کیفی پژوهش

منابع اطلاعاتی			منابع انسانی			جامعه
منابع و آرشیه‌های رسانه‌ای	گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی	منابع کتابخانه‌ای و علمی (مقاله، کتاب، ..)	مدیران باشگاه‌های ورزشی	کارشناسان حقوقی در ورزش	پژوهشگران خبره دانشگاه‌ها (حقوق ورزشی، مدیریت ورزشی، حقوق، و..)	گروه مطالعه
هدفمند	هدفمند	قضاوتی (نظری)	قضاوتی (نظری)	قضاوتی (نظری)	قضاوتی (نظری)	نمونه‌گیری
۱۴ نسخه	۱۰ نسخه	۲۲ نسخه	۶ نفر	۴ نفر	۷ نفر	حجم نمونه
۴۶ نسخه			۱۷ نفر			

یافته‌های پژوهش

دکتری با فراوانی ۳۹ نفر می‌باشد که ۱۲/۲ درصد نمونه آماری را تشکیل می‌دهد. بیشترین فراوانی با تعداد ۱۷۱ نفر که ۵۳/۸ درصد نمونه را تشکیل می‌دهد، پاسخ‌دهندگان با تحصیلات غیر تربیت‌بدنی بوده‌اند و مابقی دارای تحصیلات تربیت‌بدنی می‌باشند. بیشترین فراوانی مربوط به سابقه فعالیت ۱ تا ۵ سال، با فراوانی ۱۰۸ نفر، ۳۳/۹ درصد افراد نمونه را تشکیل داده است و سابقه خدمت بیشتر از ۱۰ سال با ۲۹ نفر، ۱۲/۳ درصد کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. شاخص‌های استخراج شده از سه مرحله کدگذاری (باز، گزینشی و موضوعی) شامل ۴ تم کلی، ۱۱ منظر، ۲۶ بُعد و ۹۶ مؤلفه کلیدی بود. میزان تکرار مفاهیم و مضامین کلیدی در مقوله‌های مستخرج از مصاحبه‌ها و مطالعه کتابخانه‌ای گزارش شده است.

در این بخش ابتدا نمونه‌های مورد مطالعه را از نظر جمعیت‌شناسی مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیشترین فراوانی با تعداد ۱۹۱ نفر که ۶۰/۱ درصد نمونه را تشکیل می‌دهد، پاسخ‌دهندگان مردان بوده و مابقی بانوان می‌باشند. با توجه به این‌که افراد با سن‌های مختلف به پرسشنامه پاسخ دادند که در ۵ گروه سنی تقسیم‌بندی شدند. فراوانی و درصد فراوانی هر کدام از گروه‌های سنی را در زیرگزارش شد. بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۱ تا ۳۵ سال، با فراوانی ۹۸ نفر، ۳۰/۸ درصد افراد نمونه را تشکیل داده است و گروه‌های سنی کمتر از ۲۵ سال با فراوانی ۵۳ نفر، ۱۶/۶ درصد نمونه آماری را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین فراوانی با تعداد ۱۲۹ نفر که ۴۰/۶ درصد نمونه را تشکیل می‌دهد، گروه تحصیلی کارشناسی می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گروه تحصیلی

جدول ۲. نتایج کدگذاری اول (باز) و دوم (گزینشی) یافته‌های کیفی پژوهش

تکرار مضامین	مؤلفه	ابعاد
۱۳	فرهنگ عمومی رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش و جایگاه قانون‌مندی در رفتار اجتماعی	زمینه فرهنگی حقوق و مسئولیت مدنی ورزش
	حوزه ورزش	

۱۰	رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی به عنوان اصل صداقت و اعتماد برای مصرف کننده	
۶	دانش حقوقی عمومی و تخصصی در مردم و جامعه	
۷	تغییرات قانونی و حقوقی مرتبط با ورزش	پیشینه و تجارب حقوقی
۱۰	سابقه تخلف و چالش‌های حقوقی برای سازمان‌ها و کسب و کارهای ورزشی	ورزش
۸	سوابق برخورد حقوقی با کسب و کارها و باشگاه‌های ورزشی متخلف	
۷	تأثیر عمیق رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی بر جامعه، ورزش و بازار	هنجارهای حقوقی بازار و کسب و کار
۶	شناخت باشگاه به عنوان یک نهاد مسئول در جامعه	
۹	قانون و مسئولیت‌پذیری به عنوان ابزاری برای اعتمادسازی و تنظیم‌گر در بازار خدمات ورزشی	
۵	لزوم گنجاندن ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری در چشم انداز باشگاه پذیرش و عمل به آن	مفروضات حقوقی کسب و کار و بازار ورزش
۱۱	شهرت ناشی از اخلاق‌مداری، قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری به عنوان دارایی معنوی باشگاه	
۱۱	تأثیر مستقیم رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی بر سهم باشگاه از بازار و جامعه مشتریان خدمات ورزشی	
۸	اعتماد و اطمینان مصرف کننده به باشگاه‌های قانون‌مدار و مسئولیت‌پذیر	مفروضات حقوق مشتری و مصرف کننده
۹	پیگیری و بازخورد دادن مشتریان به باشگاه‌ها در زمینه مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی	
۱۱	رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی ابزار مؤثر در تصمیم خرید، جذب و حفظ مشتریان	
۷	حق مشتری جهت کسب اطلاعات کامل در مورد محصول و منافع محصول و خدمات دریافتی	
۹	تاکید بر عدم استفاده ابزاری از مسائل جنسیتی در جذب مشتریان	ملاحظات بازار و جامعه مصرف
۷	توجه به حریم شخصی مشتریان و عدم تبعیض قیمت برای افراد و گروه‌های مختلف	
۹	پرهیز از انحصارگرایی در خدمات و بازار محیطی	
۹	ضرورت ایجاد درک متقابل بین مشتریان و باشگاه‌ها از قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری مدنی	
۵	توجه مصرف کنندگان به قضاوت قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	ملاحظات باشگاه و کسب و کار
۱۳	پرهیز از ایجاد نیاز کاذب و تبلیغ موارد غیرمجاز و دادن اطلاعات نادرست و تبلیغات غیرواقعی برای جذب مشتری	
۱۰	پرهیز از انجام فعالیت‌ها و ورزش‌های دارای ممنوعیت و ترویج دوپینگ و مواد نیروزا	
۸	عدم تفاوت قابل توجه بین جایگاه اجتماعی باشگاه‌های موفق و ناموفق از نظر قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	چالش‌های حقوقی نهادی و محیطی
۱۲	نبود نظارت فرایندی و سیستمی بر فعالیت‌های باشگاه‌های ورزشی و عدم اعمال معیارهای حقوقی در احراز صلاحیت باشگاه‌داری	
۶	ترجیح ندادن باشگاه‌ها با مسئولیت‌پذیری پایین اما با خدمات ارزان به باشگاه‌ها مسئولیت‌پذیر	
۱۱	درک متفاوت افراد از نحوه و میزان رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی	
۷	وجود تصور غلط از مانع بودن رعایت حقوقی و مسئولیت مدنی برای دستیابی به درآمد و اهداف مالی	چالش‌های حقوقی کسب و کار و باشگاه
۱۲	عدم رعایت امور حقوقی و مسئولیت مدنی توسط پرسنل باشگاه‌های ورزشی به دلیل مسائلی مانند دستمزد پایین و شرایط نامساعد کار	
۵	عدم بازگشت مجدد مشتریان و افت سودآوری باشگاه‌ها در گذر زمان به علت بی توجهی به ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	
۱۱	فعال بودن صنف باشگاه‌داران ورزشی	نهادهای حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری
۹	واحدهای سازمانی مسئول نظارت بر باشگاه‌ها وزارت و ادارات ورزش	
۶	واحدهای مرتب با کسب و کار و ورزش در دادگستری‌ها	
۹	سازمان‌های بازرسی مالی و مالیاتی	
۵	قوانین مالی و برنامه‌های مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	اسناد حقوقی مرتبط با

۶	اسناد حقوقی و آئین نامه‌های سازمانی مرتبط با ورزش	ورزش و باشگاه‌داری
۴	منابع حقوقی رسانه‌ای و کتابخانه‌ای مرتبط با ورزش	
۱۰	وکیل و کارشناس دادگستری برای امور ورزشی	نقش‌های حقوقی مرتبط
۱۴	مشاوران و متخصصان حقوقی ورزش	با ورزش و باشگاه‌داری
۱۳	مدیر و مربیان باشگاه	
۱۳	قوانین مالی و تجاری مرتبط با باشگاه‌داری و بازار ورزش	نوع قوانین مرتبط با
۱۰	قوانین کار و مشاغل مرتبط با باشگاه‌داری و بازار ورزش	ورزش و باشگاه‌داری
۹	قوانین مسئولیت مدنی مرتبط با باشگاه‌داری و بازار ورزش	
۷	قوانین مالکیت فکری و رسانه‌ای مرتبط با باشگاه‌داری و بازار ورزش	
۷	قوانین حوادث ورزشی	
۱۲	قوانین حمایتی و سوق دهنده در ورزش	رویه حقوقی مرتبط با
۱۰	قوانین تنبیهی و بازدارنده در ورزش	ورزش و باشگاه‌داری
۱۱	قوانین مشروعیت دهنده در بازار ورزش	
۹	قوانین کنترل و نظارتی در ورزش	
۶	تعیین مصادیق مواد حقوقی برای باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی	تخصصی‌سازی قوانین
۹	تخصصی‌سازی قوانین مرتبط با باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی	مرتبط با ورزش و
۱۵	تخصصی‌سازی قوانین کنترل کیفیت خدمات و محصولات ورزشی	باشگاه‌داری
۶	تطبيق حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی با جزئیات قوانین سایر حوزه‌های کسب و کار و ورزش	
۴	استانداردسازی قوانین و فعالیت‌های حقوقی در ورزش	روزآمدسازی قوانین
۵	ارتقای جامعیت قوانین حقوق ورزشی و برطرف نمودن موجود در مواد حقوقی و مسئولیت مدنی باشگاه‌داری ورزشی	مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری
۱۳	به روزآوری و بازنگری قوانین موجود و رفع خلاءها و چالش‌های آن از طریق مشارکت و همفکری نقش‌ها	
۱۰	تطبيق و همخوانی مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی	
۶	آموزش همگانی و سواد حقوقی و مسئولیت مدنی به مشتریان و مخاطبان رسانه‌های باشگاه‌های ورزشی	ارتقای سواد حقوقی
۱۲	ارائه خدمات مشاوره و آموزش حقوق ورزشی به مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه‌های ورزشی	افراد
۸	بهره‌گیری کارشناسان حقوق ورزشی توسط مدیریت باشگاه‌های ورزشی	
۹	فراگیرسازی اطلاع رسانی از عواقب عدم دریافت حقوق ورزشی	اطلاع‌رسانی و
۱۴	استفاده از روش‌های بازاریابی اجتماعی و تبلیغات فرهنگی	فرهنگ‌سازی
۷	ارتقای رسانه‌ای (وبسایت‌ها، شبکه اجتماعی و ...) در موضوعات حقوق ورزشی	
۶	تاکید بر نوآوری در روش‌های آموزش همگانی حقوق ورزشی	
۶	تفہیم ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری مدنی به مدیران و مربیان باشگاه‌ها	
۵	اطلاع رسانی از مزایای دریافت حقوق ورزشی	
۱۱	یکپارچه‌سازی فعالیت‌ها و امور حقوقی مرتبط با باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی	ظرفیت‌سازی قانون -
۳	هماهنگ‌سازی مراجع حقوقی مرتبط با مسائل باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی	مداری و مسئولیت -
۹	شبکه‌سازی چند سازمانی در مناسب‌سازی محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	پذیری
۸	بهره‌گیری از تجارب کشورهای موفق در حوزه حقوق ورزشی	
۱۲	وضع کردن قوانین پیشگیرانه تخلفات ورزشی	پیشگیری رفتار
۵	انتخاب برخورد مناسب با کارکنان غیرقانون‌مدار و مسئولیت‌ناپذیر مدنی	غیرقانونی

۴	ملزم کردن مدیران باشگاه‌ها برای رعایت کدهای قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	
۸	ایجاد و تقویت ساز و کارهای نظارت‌های مدنی، صنفی و قضایی در حقوق ورزش	بهبود کنترل امور
۹	رسیدگی به شکایات و پیگیری انجام تعهدات به مشتریان در سیستم حقوق ورزشی	حقوقی مرتبط
۴	افزایش الزامات مربوط به رعایت حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در صدور مجوز و نظارت بر عملکرد باشگاه‌های ورزشی و صنف‌های باشگاه‌های ورزشی	باشگاه‌داری
۹	تاکید بر شفافیت مالی در باشگاه‌داری ورزشی و ارتقای شفافیت قوانین برای مشتریان	
۸	رعایت واقعی عدالت در برخورد با باشگاه‌های ورزشی متخلف	نهادینه‌شدن ساختاری
۷	پاسخگوسازی باشگاه‌های ورزشی به شکایات مشتریان	
۹	توجه به معیارهای قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری در تدوین برنامه مدیریت و بازاریابی باشگاه	
۸	قرار گرفتن مسائل حقوقی در اولویت‌های تصمیم‌گیری و نظارت مدیریت باشگاه‌های ورزشی	
۵	افزایش درک کارکنان از ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	نهادینه شدن رفتاری
۹	احترام به حقوق ورزشی و عمل به آن توسط تمام پرسنل باشگاه ورزشی	
۶	ارتقای سواد حقوقی مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه	
۹	مراجعه دو طرفه باشگاه و مشتریان به مسائل حقوقی در هنگام بروز چالش	
۱۰	کاهش فساد و تخلفات در حوزه ورزش	کارکرد نهادی و محیطی
۱۲	ارتقای ضمانت اجرایی برنامه‌ها و اهداف در حوزه ورزش	
۷	تقویت فرهنگ و اخلاق در جامعه ورزش	
۴	ارتقای وجهه باشگاه‌های ورزشی کشور در داخل و خارج از کشور	
۳	افزایش رضایت و اعتماد مشتری از باشگاه‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	کارکرد برای مشتریان و
۴	وفاداری مشتریان با رعایت قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری توسط فروشندگان	ذینفعان
۳	کاهش نگرانی‌های مشتریان توسط باشگاه‌ها با تکیه بر اصول قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	
۶	بازگشت مجدد و تکرار خرید مشتریان بدلیل رعایت قوانین و مسئولیت‌ها توسط باشگاه	
۵	امکان جذب مشتریان بالقوه توسط باشگاه‌ها با تمرکز بر ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	کارکرد برای باشگاه و
۷	حفظ نیروی کار توسط باشگاه‌ها با تکیه بر ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	کسب و کار
۳	افزایش فروش و موفقیت مالی و سهم بازار باشگاه بدلیل رعایت اصول قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	

در ادامه کدگذاری مرحله سوم به صورت جدول زیر گزارش شده است که در آن سطوح و منظرهای مدل مفهومی از ابعاد و مولفه‌ها مستخرج شده‌اند.

جدول ۳. نتایج کدگذاری سوم (موضوعی) یافته‌های کیفی پژوهش

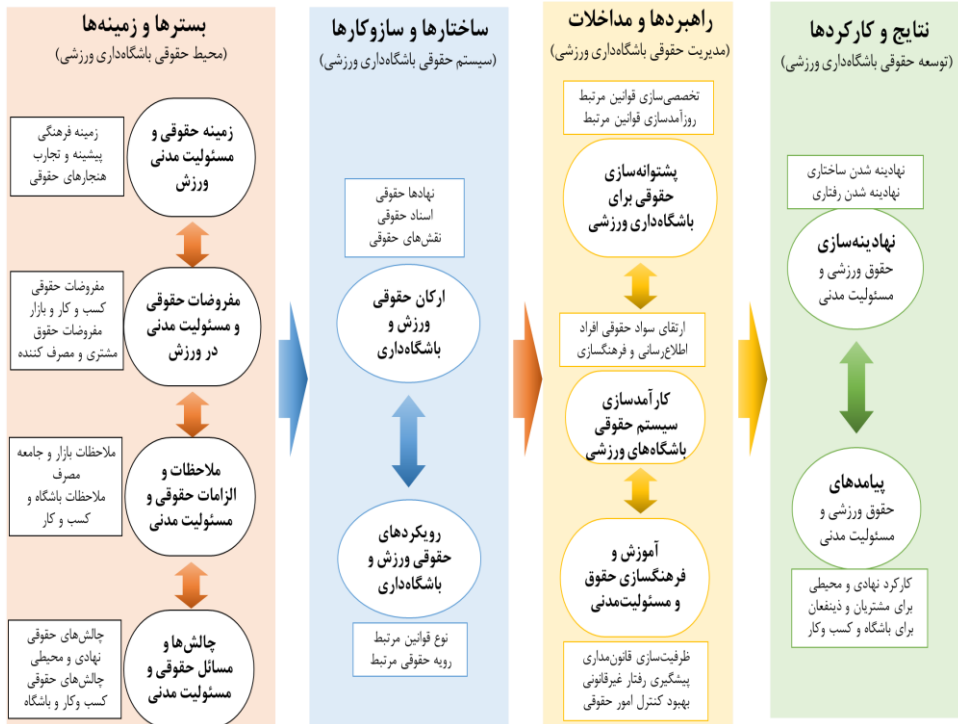
ابعاد	منظر
زمینه فرهنگی حقوق و مسئولیت مدنی ورزش	زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش
پیشینه و تجارب حقوقی ورزش	
هنجارهای حقوقی بازار و کسب و کار	
مفروضات حقوقی کسب و کار و بازار ورزش	مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش
مفروضات حقوق مشتری و مصرف کننده	
ملاحظات بازار و جامعه مصرف	ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش
ملاحظات باشگاه و کسب و کار	
چالش‌های حقوقی نهادی و محیطی	چالش‌ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش
چالش‌های حقوقی کسب و کار و باشگاه	
نهادها حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	
اسناد حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	ارکان حقوقی ورزش و باشگاه‌داری
نقش‌های حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	
نوع قوانین در ورزش و باشگاه‌داری	رویکردهای حقوقی ورزش و باشگاه‌داری
رویه حقوقی در ورزش و باشگاه‌داری	
تخصصی‌سازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی
روزآمدسازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری	
ارتقای سواد حقوقی افراد	آموزش و فرهنگسازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی
اطلاع‌رسانی و فرهنگسازی	
ظرفیت‌سازی قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری	
پیشگیری رفتار غیرقانونی	کارآمدسازی سیستم حقوقی باشگاه‌های ورزشی
بهبود کنترل امور حقوقی	
نهادینه شدن ساختاری	نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی
نهادینه شدن رفتاری	
کارکرد نهادی و محیطی	پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی
کارکرد برای مشتریان و ذینفعان	
کارکرد برای باشگاه و کسب و کار	

جدول ۴. قرار دادن کدهای موضوعی در تم‌های اصلی

منظر	تم
زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش	
مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	
ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	بسترها و زمینه‌ها (محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی)
چالش‌ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	
ارکان حقوقی ورزش و باشگاه‌داری	ساختارها و سازوکارها (سیستم حقوقی باشگاه‌داری ورزشی)
رویکردهای حقوقی ورزش و باشگاه‌داری	
پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی	راهبردها و مداخلات (مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی)
آموزش و فرهنگسازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی	
کارآمدسازی سیستم حقوقی باشگاه‌های ورزشی	نتایج و کارکردها (توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی)
نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی	
پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی	

نهادینه‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی

شکل ۱. مدل پژوهش

جدول ۵. نتایج مربوط به تحلیل‌های روایی و پایایی تحلیل عاملی مرتبه دوم

مؤلفه	تعداد سوالات	میانگین واریانس	پایایی مرکب	Rho	آلفای کرونباخ
زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش	۹	۰/۷۲۱	۰/۹۵۹	۰/۹۵۲	۰/۹۵۱
مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۷	۰/۷۶۹	۰/۹۵۹	۰/۹۵۰	۰/۹۵۰
ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۷	۰/۷۸۹	۰/۹۶۳	۰/۹۵۶	۰/۹۵۵
چالش‌ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۸	۰/۸۰۲	۰/۹۵۳	۰/۹۳۸	۰/۹۳۸
ارکان حقوقی ورزش و باشگاه‌داری	۱۰	۰/۷۵۶	۰/۹۶۹	۰/۹۶۵	۰/۹۶۴
رویکردهای حقوقی ورزش و باشگاه‌داری	۹	۰/۶۸۰	۰/۹۵۰	۰/۹۴۲	۰/۹۴۱
پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی	۸	۰/۶۶۷	۰/۹۵۷	۰/۹۵۴	۰/۹۵۲
آموزش و فرهنگسازی حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی	۹	۰/۷۹۳	۰/۹۷۲	۰/۹۶۸	۰/۹۶۷
کارآمدسازی سیستم حقوقی باشگاه‌های ورزشی	۱۰	۰/۵۰۷	۰/۹۰۴	۰/۹۰۲	۰/۸۸۳
نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی	۸	۰/۵۴۸	۰/۹۰۴	۰/۸۹۷	۰/۸۷۶
پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی	۱۱	۰/۶۶۷	۰/۹۵۷	۰/۹۵۱	۰/۹۵۰

جدول ۶. نتایج مربوط به تحلیل‌های روایی و پایایی مدل نهایی تحقیق

مؤلفه	تعداد سؤالات	میانگین واریانس	پایایی مرکب	Rho	آلفای کرونباخ
محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۳۱	۰/۶۷۲	۰/۹۸۴	۰/۹۸۴	۰/۹۸۴
سیستم حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۱۹	۰/۶۷۸	۰/۹۷۵	۰/۹۷۳	۰/۹۷۳
مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۲۷	۰/۵۹۷	۰/۹۷۴	۰/۹۷۹	۰/۹۷۱
توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۱۹	۰/۵۷۵	۰/۹۶۱	۰/۹۶۲	۰/۹۵۶

جدول ۶ نشان می‌دهد که شاخص‌های مورد نظر در پژوهش حاضر از اعتبار بالایی برخوردار هستند بدین صورت که آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷؛ شاخص Rho بالاتر از ۰/۷، پایایی مرکب بالاتر از ۰/۸ و میانگین واریانس بیشتر از ۰/۵ می‌باشد. بنابراین در ادامه با اطمینان کامل می‌توان نسبت به گزارش نتایج مربوط به مدل نهایی پژوهش پرداخت.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی انجام شد. در ادامه بررسی و تفسیر یافته‌های پژوهش ارائه می‌شود. تم‌بسترها و زمینه‌ها (محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) شامل منظرهای؛ زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش، مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش، ملاحظات و الزامات حقوقی، مسئولیت مدنی در ورزش و چالش‌ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش است. زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش شامل ابعاد؛ زمینه فرهنگی حقوق و مسئولیت مدنی ورزش، پیشینه و تجارب حقوقی ورزش و هنجارهای حقوقی بازار و کسب و کار است. مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش

مشمول بر ابعاد؛ مفروضات حقوقی کسب و کار و بازار ورزش و مفروضات حقوق مشتری و مصرف کننده می‌باشد. ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش شامل ابعاد؛ ملاحظات بازار و جامعه مصرف و ملاحظات باشگاه و کسب و کار است. این یافته‌ها با نتایج (Fahimi, Shaabanimoghaddam et al, 2011). (2016) همسو است. حقوق علم گسترده‌ای است که شامل تمام ابعاد زندگی انسان می‌شود و بحث مسئولیت از اصلی‌ترین مباحث علم حقوق بوده و تمامی ابعاد زندگی انسان از جمله حوزه‌ی ورزش را در بر می‌گیرد که اشخاص زیادی در این عرصه فعالیت دارند. ورزش از حادثه تفکیک‌ناپذیر است و در صورت وقوع حادثه امکان ایراد خسارات برای تمامی اشخاص موضوع حقوق ورزش وجود دارد و همین موضوع موجب طرح انواع دعاوی مسئولیت، از جمله مسئولیت مدنی بر علیه عامل ورود زیان در مراجع قضایی می‌گردد که مسائل و نظریه‌هایی را در بر می‌گیرد، در واقع مسئولیت می‌خواهد با در بر گرفتن تمامی ابعاد زندگی انسان عامل ورود زیان را مشخص نماید، حق زیان دیده را به او بازگرداند و بر این اساس هیچ ضرری نباید جبران نشده باقی بماند (Yousefi, Sadeghloo & Nasir, 2018).

باشگاه‌های ورزشی است. پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی شامل ابعاد؛ تخصصی‌سازی قوانین و روزآمدسازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است. آموزش و فرهنگ‌سازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی مشتمل بر ابعاد؛ ارتقای سواد حقوقی افراد و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری می‌باشد. کارآمدسازی سیستم حقوقی باشگاه‌های ورزشی شامل ابعاد؛ ظرفیت‌سازی قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری، پیشگیری رفتار غیرقانونی و بهبود کنترل امور حقوقی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است. این یافته‌ها با نتایج **Jawani&Zubaidi (2016)** و **Kleef (2016)** همسو بود. متأسفانه در کشور ما بهای چندانی به مسائل حقوقی در حوزه‌ی ورزش و رسیدگی دقیق به مسئولیت‌های مدنی ورزشکاران داده نشده است. رشد ورزش تجاری و توسعه باشگاه‌های خصوصی، راه‌اندازی لیگ‌های معتبر ورزشی، قراردادهای مالی کلان با بازیکنان، مربیان و داوران، بروز حوادث ناشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی برای ورزشکاران و سایر نیروها و برگزاری مداوم مسابقات و عدم وجود نیروهای متخصص در حل مسائل و مشکلات ناشی از حوادث ورزشی نشان می‌دهد کشور در وضعیت مطلوبی قرار ندارد (**Mandalizadeh & Honari (2011)**) و توسعه حقوق ورزشی و نهادینه‌سازی آن در جامعه ورزشی کشور از مسائل مهم و قابل توجه دنیای ورزش کشور محسوب می‌شود. منظور از نهادینه‌سازی در این پژوهش توسعه، استقرار و درونی کردن ارزشمندی همه ابعاد حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت‌مدنی ورزشکاران در عمق باشگاه‌های ورزشی جامعه است.

تم ساختارها و سازوکارها (سیستم حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) مشتمل بر منظرهای؛ ارکان حقوقی و رویکردهای حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری می‌باشد. ارکان حقوقی شامل ابعاد؛ نهادها حقوقی، اسناد حقوقی و نقش‌های حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است. رویکردهای حقوقی مشتمل بر ابعاد؛ نوع قوانین و رویه حقوقی در ورزش و باشگاه‌داری می‌باشد. در فعالیت‌های ورزشی میزان خطر و حادثه در هر رشته متفاوت است؛ اما چنانچه حادثه‌ای که رخ می‌دهد متعارف و قانونی باشد نمی‌توان مسوولیت مدنی را متوجه متصدیان اماکن ورزشی دانست. معیار حائز اهمیت این است که متصدیان اماکن ورزشی کلیه موارد ایمنی را رعایت نموده باشند (**Rostamian (2012)**). بنابراین در نظر گرفتن مسئولیت مدنی ورزشکاران و به دنبال آن مسائل حقوقی در ورزش، مسئله‌ای دقیق و نیازمند توجه است. رشد سریع و شگفت‌انگیز تیم‌های ورزشی، سرمایه‌گذاری‌های کلان در امر ورزش و نیز بروز مسائل و معضلات جدید در این عرصه، گاه و بیگاه، دولت‌ها را در برخورد با مسائل پیش آمده در این عرصه دچار سرگردانی نموده و دشواری‌هایی را در زمینه‌های مختلف موجب شده است. یکی از مباحث و مسائل پیچیده‌ای که به ویژه در سال‌های اخیر اندیشمندان و فرهیختگان حقوقی را به تکاپو در عرصه‌های علمی وا داشته است، انواع مسئولیت‌های فعالان در عرصه‌های ورزشی است (**Jalilian&Roomiani, 2018**).

تم راهبردها و مداخلات (مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) شامل منظرهای؛ پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی، آموزش و فرهنگ‌سازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی و کارآمدسازی سیستم حقوقی

نتیجه‌گیری پایانی می‌توان بیان نمود بر اساس یافته‌ها عواملی مختلفی بر رو طراحی مدل نهادینه‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی مؤثر است و برای اینکه حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی در باشگاه‌های نهادینه شود تمرکز بر این شاخص‌ها ضروری است. بنابراین باید زمینه‌های حقوقی را شناخت و با مفروضات حقوقی آشنا بود. چالش‌های حقوقی می‌تواند آسیب‌های جدی به بدنه مسئولیت مدنی در ورزش ایجاد کند به همین دلیل کاهش این آسیب‌ها می‌تواند خطر ایجاد مسائل را کاهش دهد و باعث شود سازو کارهای مناسب برای مسئولیت مدنی باشگاه‌ها ایجاد شود. البته این عوامل در کنار راهبردهای مناسبی مانند پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌ها و آموزش و فرهنگ‌سازی امکان‌پذیر است. لذا در نتیجه‌گیری کلی می‌توان ذکر کرد که هر چقدر میزان کارآمدسازی سیستم حقوقی باشگاه‌های ورزشی بالاتر باشد به طبع پیامدهای مطلوبی برای باشگاه‌ها حاصل می‌شود. از مهم‌ترین پیامدها در این بخش نهادینه شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌هاست که عوامل مختلفی نظیر رعایت واقعی عدالت در برخورد با باشگاه‌های ورزشی متخلف، پاسخگوسازی باشگاه‌های ورزشی به شکایات مشتریان، توجه به معیارهای قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری در تدوین برنامه مدیریت و بازاریابی باشگاه، قرار گرفتن مسائل حقوقی در اولویت‌های تصمیم‌گیری و نظارت مدیریت باشگاه‌های ورزشی را شامل می‌شود و در بخش رفتاری نیز می‌تواند شامل مواردی مانند افزایش درک کارکنان از ارزش‌های قانون‌مداری و

تم نتایج و کارکردها (توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) مشتمل بر منظرهای نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی و پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی می‌باشد. نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی مشتمل بر ابعاد؛ نهادینه شدن ساختاری و نهادینه شدن رفتاری در باشگاه‌های ورزشی می‌باشد. پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی شامل ابعاد؛ کارکرد نهادی و محیطی، کارکرد برای مشتریان و ذینفعان و کارکرد برای باشگاه و کسب و کار است. این یافته‌ها با نتایج Rostamian (2012) همسو است. اهمیت مسائل حقوقی در جامعه ورزش خصوصاً در وضعیت کنونی به خودی خود مبرهن است چرا که حقوق ورزشی دارای اهداف بسیار مهمی همچون مواردی که در ادامه ذکر شده‌اند می‌باشند؛ اهدافی از جمله: پیشگیری از تخلف‌ها و بروز حوادث ورزشی از طریق آگاهی دادن به فعالان عرصه ورزش در مورد پیامدهای حقوقی تخلف‌ها و حوادث ورزشی؛ اعمال و اجرای حق بر پایه موازین حقوقی در مواردی که حادثه ورزشی حقی را ایجاد کرده است؛ کمک به برقراری و حفظ نظم و انضباط در فعالیت‌های ورزشی؛ تبیین قلمرو وظایف و اختیارات مربیان، معلمان و مدیران ورزشی از منظر حقوقی؛ ارائه راهکارهای حقوقی در مورد حوادث ورزشی پس از رخداد؛ کمک به فراهم شدن محیطی مناسب برای ورزش در جهت جلب هرچه بیشتر افراد جامعه به ورزش و ایجاد اعتماد در خانواده‌ها به طوری که این اعتماد عامل ترغیب و تشویق فرزندان‌شان به ورزش شود (Adler, 2011). در

کنترل امور حقوقی مرتبط باشگاه‌داری را بهبود بخشید. در خصوص راهبرد روزآمدسازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری می‌توان از سیاست‌هایی مانند استانداردسازی قوانین و فعالیت‌های حقوقی در ورزش، ارتقای جامعیت قوانین حقوق ورزشی و برطرف نمودن موجود در مواد حقوقی و مسئولیت مدنی باشگاه‌داری ورزشی، به روزآوری و بازنگری قوانین موجود و همخوانی مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی استفاده نمود. این امر باعث ایجاد قوانین نوین و به روز و بدون حاشیه در زمینه مسئولیت مدنی باشگاه‌ها می‌شود. یکی دیگر از پیشنهادات مربوط به ارتقای سواد حقوقی افراد است. برای این امر می‌توان آموزش همگانی و سواد حقوقی و مسئولیت مدنی به مشتریان و مخاطبان رسانه‌های باشگاه‌های ورزشی را در دستور کار باشگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط قرار داد خدمات مشاوره و آموزش حقوق ورزشی به مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه‌های ورزشی را ارائه نمود. پیشنهاد دیگر این پژوهش در خصوص فرهنگ‌سازی است. در این خصوص پیشنهاد می‌شود از طریق ارتقای رسانه‌ای در موضوعات حقوق ورزشی و تاکید بر نوآوری در روش‌های آموزش همگانی حقوق ورزشی به تفهیم ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری مدنی به مدیران و مربیان باشگاه‌ها پرداخت. در نهایت پیشنهاد می‌شود با استفاده از یکپارچه‌سازی فعالیت‌ها و امور حقوقی مرتبط با باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی بین مراجع حقوقی مرتبط با مسائل باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی ارتباط برقرار کرد و شبکه‌سازی چند سازمانی در مناسب‌سازی محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی را انجام داد.

مسئولیت‌پذیری، احترام به حقوق ورزشی و عمل به آن توسط تمام پرسنل باشگاه ورزشی، ارتقای سواد حقوقی مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه، مراجعه دو طرفه باشگاه و مشتریان به مسائل حقوقی در هنگام بروز چالش باشد. بر اساس عوامل موثر بر نهادینه سازی پیشنهادات کاربردی زیر ارائه می‌شود: از آن جاکه یکی از مهم‌ترین راهبردهای توسعه حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی در باشگاه‌ها مربوط به تخصصی‌سازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است؛ لذا پیشنهادهایی در این زمینه ارائه می‌شود. تعیین مصادیق مواد حقوقی برای باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی و تخصصی‌سازی قوانین مرتبط با باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی می‌تواند باعث ایجاد یک نظام تخصصی حقوقی برای ایجاد مسئولیت مدنی باشد. بنابراین در این راستا باید مرتبط با فلسفه باشگاه‌های ورزشی قوانین حقوقی خاص آن باشگاه تدوین شود. می‌توان از طریق تخصصی‌سازی قوانین تخصصی کنترل کیفیت خدمات ورزشی و تطبیق مسئولیت مدنی با جزئیات قوانین سایر حوزه‌های کسب و کار و ورزش به تخصصی‌شدن حقوق ورزشی متمرکز شد. این امر زمانی می‌تواند مفید باشد که اطلاعات منحصر به فرد جمع‌آوری و دسته‌بندی شوند. پیشنهاد می‌شود با استفاده از روش‌های ایجاد و تقویت ساز و کارهای نظارت‌های مدنی، صنفی و قضایی در حقوق ورزش، افزایش الزامات مربوط به رعایت حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در صدور مجوز و نظارت بر عملکرد باشگاه‌های ورزشی و صنف‌های باشگاه‌های ورزشی و تاکید بر شفافیت مالی در باشگاه‌داری ورزشی و ارتقای شفافیت قوانین برای مشتریان

References

- [Adler, R. \(2011\). Youth Sports and Concussions: Preventing Preventable Brain Injuries. One Client, One Cause, and A New Law. *Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America*. 22\(4\): 721-72.](#)
- [Aghaee Nia, H. \(2022\). Sport Law. Tehran: Mizan Publication \[Persian\].](#)
- [Amlashi, M.R. \(2011\). The status of sports civil liability rights in Iran with an emphasis on football. Master's Thesis, Guilan University \[Persian\].](#)
- [Fahimi, A. \(2011\). Civil and disciplinary liability of sports clubs and institutions in the laws of Iran and European countries. Master's thesis in private law. Faculty of Electronic Education, University of Qom \[Persian\].](#)
- [Fairley, S., Snyder, K., Kellett, P., Hill, B. \(2013\). When professional athletes change sports: Sport development, sanctity of contract, and restraint of trade in the NRL. *Sport Management Review*, \(16\), 111-119.](#)
- [Feiz, Z. \(2018\). Sporting behavior and moral responsibility, civil rights of both athletes and lawyers. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 5\(3\), 105-116. \[Persian\].](#)
- [Jalilian, F., & Roomiani, M. \(2018\). Civil officials in the sports community in the subject law of Iran. *Ghanoonyar*, 2\(7\), 251-263 \[Persian\].](#)
- [Jawani, A. H., Zubaidi, M. A \(2016\). Civil Liability for Sports Accidents. Tikrit University *Journal of Legal Sciences*, 1\(2\), 281-391.](#)
- [Kashef, M.M., & Sheydaei, M. \(2018\). Sports law and ethics. Tehran: Bamdad ketab Publication \[Persian\].](#)
- [Katoozian, N. \(2022\). Legal events of civil liability. Tehran: Ganje Danesh Publication \[Persian\].](#)
- [Kleef, R.H.C.van \(2016\). Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports organisations and civil law. Doctoral Thesis of Leiden University.](#)
- [Kraljic, S., Sepec, M., & Drnovsek, K. \(2020\). Developments of sports law in the Republic of Slovenia. *Zb Radova*, 57, 287.](#)
- [Mandalizadeh, Z., & Honari, H. \(2011\). An Investigation of the Factors Affecting Entrepreneurship in Sport: As an Interdisciplinary Area. *Interdisciplinary Studies in Humanities*, 2\(2\), 113-136 \[Persian\].](#)
- [Rezaei Nejad, H., & Rezaei Nejad, A. \(2016\). A Comparative Research on Foundations of Tort Liability of Athletics. *Law Quarterly*, 46\(4\), 513-532 \[Persian\].](#)
- [Rostamian, A. \(2012\). Civil responsibility of the operators of sports facilities. Master's Thesis in Private Law, University of Tehran, Kish International Campus \[Persian\].](#)
- [Shabani Moghaddam, K., Zokaee, H., Hassan Zadeh, M. \(2016\). Identifying and Prioritizing the Barriers and Solutions of Sports](#)

- [Laws in Iran. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 15\(34\), 9-20 \[Persian\].](#)
- [Soori, A. , Hematinejad, M. A. and benar, N. \(2023\). Designing the pattern for legal development of Iranian sports. *Journal of Sport Management and Development*, 12\(2\), 29-53. \[Persian\].](#)
- [Yousefi Sadeghloo, A., & Nasir, M. \(2018\). The basis of the civil responsibility of athletes in front of the subjects of sports rights. *Journal of Law and Politics*, 14\(4\), 117-140 \[Persian\].](#)